

MODERSKAPSLAGEN TRÄDER I KRAFT den 1 april 2019

Den nya moderskapslagen (253/2018) träder i kraft den 1 april 2019. Lagen innehåller bestämmelser om hur moderskap bestäms. Den person som föder ett barn är mor till barnet. Barnets andra förälder kan vara far eller så kan barnet ha två mödrar. Moderskapslagen inverkar inte på hur faderskap bestäms.

Enligt 3 § 1 mom. i moderskapslagen kan den kvinna fastställas vara den andra modern till barnet som i samråd med den som har fött barnet har gett sitt samtycke till den behandling som avses i lagen om assisterad befruktning (1237/2006), till följd av vilken barnet föddes. Fastställande av moderskap förutsätter då att faderskap till barnet enligt faderskapslagen (11/2015) inte har konstaterats eller fastställts eller inte kan konstateras eller fastställas. Lagen tillämpas på moderskap som fastställs på grundval av samtycke till assisterad befruktning när samtycket till assisterad befruktning har getts efter det att lagen har trätt i kraft.

Utredande, fastställande och upphävande av moderskap enligt moderskapslagen sker i tillämpliga delar med iakttagande av förfarandena enligt faderskapslagen. En kvinnlig partner till den gravida kan före barnets födelse erkänna barnet till en hälsovårdare eller en barnmorska vid rådgivningsbyrån för mödravård, eller vid en privat hälso- och sjukvårdsenhet som på uppdrag av kommunen producerar rådgivningstjänster, i den kommun där familjen har fått rådgivningsbyråttjänster under graviditetstiden. En utsaga om erkännande kan även avges till en barnatillsyningsman under graviditeten eller efter barnets födelse i den kvinnans hemkommun som kommer att föda barnet. Utsagan om erkännande lämnas personligen och så att den som erkänner moderskapet och den mor som kommer att föda barnet är närvarande samtidigt.

Ett erkännande av moderskap kan enligt 14 § i moderskapslagen inte tas emot om det finns anledning att misstänka att den som erkänner moderskapet inte kan fastställas vara mor till barnet. Det kvinnliga paret kan med hjälp av ett intyg över assisterad befruktning som de fått från en fertilitetsklinik bevisa barnets ursprung varmed rådgivningsbyrån för mödravård inte har anledning att misstänka moderskapet hos den som erkänt det. Andra grunder för vägran som räknas upp i lagen är att den gravida motsätter sig, en bristfälligt styrkt identitet och svårigheter att förstå. Rådgivningsbyrån skall vägleda paret att kontakta barnatillsyningsmannen i oklara fall.

Den som tar emot erkännandet ska dessförinnan klargöra erkännandets innebörd och rättsverkningar för parterna. I statsrådets förordning (162/2019) finns det bestämmelser om vilka handlingar som kan godkännas för fastställande av identiteten i moderskapsärenden. De handlingar som gäller fastställandet av identiteten är desamma som i faderskapsärenden.

Lagstiftning som anknyter till moderskapslagen har uppdaterats

I lagen om assisterad befruktning (1237/2006), lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983), lagen om underhåll för barn (704/1975), lagen om underhållsstöd (580/2008), rättegångsbalken, ärvdabalken (40/1965) och medborgarskapslagen (359/2003) har nödvändiga preciserande ändringar till följd av moderskapslagen gjorts. Ändringarna träder i kraft samtidigt med moderskapslagen. Till exempel har lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt preciserats så att om föräldrarna inte är gifta med varandra när barnet föds, är den moder som har fött barnet vårdnadshavare. Det kvinnliga paret kan även ingå ett avtal om gemensam vårdnad före barnets födelse på samma sätt som i faderskapsärenden.

Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt blir förändrad i slutet av år 2019. Förändringarna träder i kraft den 1 december 2019 och man informerar om dem senare.

I samband med erkännandet och utredandet av moderskap ska parterna ges handledning och rådgivning enligt socialvårdslagen, hälso- och sjukvårdslagen och moderskapslagen för att de ska ha tillräcklig information om lagens innehåll och rättsverkningar.

Handlingar

Institutet för hälsa och välfärd fastställer de handlingar som behövs vid utredande av moderskap. Handlingarna kommer att finnas tillgängliga på Institutet för hälsa och välfärds webbplats www.thl.fi/moderskap när lagen träder i kraft. På webbplatsen samlas även andra anvisningar som gäller genomförandet av lagen.

Ytterligare information

Salla Silvola, lagstiftningsråd, justitieministeriet, tfn 02951 50314, [fornamn.efternamn\(at\)om.fi](mailto:fornamn.efternamn(at)om.fi) (lagstiftningens innehåll)
Marjo Avela, forskningschef, Institutet för hälsa och välfärd, tfn 02952 48723, [marjo.avela\(at\)thl.fi](mailto:marjo.avela(at)thl.fi) (handlingar och webbplats)
Ritva Halila, överläkare, social- och hälsovårdsministeriet, tfn 02951 63420, [ritva.halila\(at\)stm.fi](mailto:ritva.halila(at)stm.fi) (hälso- och sjukvård)
Kirsi Kaikko, specialsakkunnig, social- och hälsovårdsministeriet, tfn 02951 63545, [kirsi.kaikko\(at\)stm.fi](mailto:kirsi.kaikko(at)stm.fi) (socialvård)
Arja Ruponen, konsultativ tjänsteman, social- och hälsovårdsministeriet, tfn 02951 63169, [arja.ruponen\(at\)stm.fi](mailto:arja.ruponen(at)stm.fi) (rådgivningsbyråer för mödravård)
Tuovi Hakulinen, forskningschef, Institutet för hälsa och välfärd, tfn 02952 47109, [tuovi.hakulinen\(at\)thl.fi](mailto:tuovi.hakulinen(at)thl.fi) (rådgivningsbyråer för mödravård)

FAKTARUTA

- Moderskapslagen: <http://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2018/20180253>

Sändlista: Kommunernas social- och hälsovårdsväsende
Rådgivningsbyråer för mödravård
Kommunernas barnatillsyningsmän
Fertilitetskliniker
Universitetssjukhus
Institutet för hälsa och välfärd
Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira
Regionförvaltningsverken
Finlands Kommunförbund rf
Fackorganisationer: Finlands Läkarförbund, Finlands Gynekologförening, Tehy, Finlands Barnmorskeförbund ry, Talentia, Barnatillsyningsmän rf